

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους (02. Dhammapada-
aṭṭhakathā)

24. Το κεφάλαιο για την επιθυμία (24. Taṇhāvaggo)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους

24. Taṇhāvaggo

1. Kapilamacchavatthu

334-337. Manujassāti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto kapilamacchaṃ ārabha kathesi.

Atīte kira kassapabhogavato parinibbutakāle dve kulabhātaro nikkhamitvā sāvakānaṃ santike pabbajimsu. Tesu jeṭṭho sāgato nāma ahosi, kaniṭṭho kapilo nāma. Mātā pana nesaṃ sādhiṇī nāma, kaniṭṭhabhaginī tāpanā nāma. Tāpi bhikkhunīsu pabbajimsu. Evaṃ tesu pabbajitesu ubho bhātaro ācariyupajjhāyānaṃ vattapaṭivattaṃ katvā viharantā ekadivasam, “bhante, imasmiṃ sāsane kati dhurānī”ti pucchitvā “ganthadhuraṃ vipassanādhurañcāti dve dhurānī”ti sutvā jeṭṭho “vipassanādhuraṃ pūressāmī”ti pañca vassāni ācariyupajjhāyānaṃ santike vasitvā yāva arahattā kammaṭṭhānaṃ gahetvā araññaṃ pavisitvā vāyamanto arahattaṃ pāpuṇi. Kaniṭṭho “ahaṃ tāva taruṇo, vuḍḍhakāle vipassanādhuraṃ pūressāmī”ti ganthadhuraṃ paṭṭhapetvā tīṇi piṭakāni uggaṇhi. Tassa pariyattiṃ nissāya mahāparivāro, parivāraṃ nissāya lābho udapādi. So bāhusaccamadena matto lābhataṇhāya abhibhūto atipaṇḍitamānitāya parehi vuttaṃ kappiyampi “akappiya”nti vadeti, akappiyampi “kappiya”nti vadeti, sāvajjampi “anavajja”nti, anavajjampi “sāvajja”nti. So pesalehi bhikkhūhi “mā, āvuso kapila, evaṃ avacā”ti vatvā dhammañca vinayañca dassetvā ovadiyamānopi “tumhe kiṃ jānātha, rittamuṭṭhisadisā”tiādini vatvā khamṣento vambhento carati. Athassa bhātu sāgatattherassāpi bhikkhū tamatthaṃ ārocesuṃ. Sopi naṃ upasaṅkamtivā, “āvuso kapila, tumhādisānañhi sammāpaṭipatti sāsanaṃ āyu nāma, tasmā paṭipattiṃ pahāya kappiyādini paṭibāhanto mā evaṃ avacā”ti ovadi. So tassapi vacanaṃ nādiyi. Evaṃ santepi thero dvattikkhattuṃ ovaditvā ovādaṃ agaṇhantaṃ “nāyaṃ mama vacanaṃ karotī”ti ṇatvā “tena, āvuso, paññāyissasi sakena kammenā”ti vatvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya naṃ aññe pesalā bhikkhū chaḍḍayimsu.

So durācāro hutvā durācāraparivuto viharanto ekadivasam uposathagge “pātimokkhaṃ uddisissāmī”ti bījaniṃ ādāya dhammāsane nisīditvā “vattati, āvuso, ettha sannipatitānaṃ bhikkhūnaṃ pātimokkha”nti pucchitvā “ko attho imassa paṭivacanena dinnenā”ti tuṇhībhūte bhikkhū disvā, “āvuso, dhammo vā vinayo vā natthi, pātimokkheṇa sutena vā asutena vā ko attho”ti vatvā āsanā vuṭṭhahi. Evaṃ so kassapassa bhagavato pariyattisāsanaṃ osakkāpesi. Sāgatattheropi tadaheva parinibbāyi. Kapilo āyupariyosāne avīcimhi mahāniraye nibbatti. Sāpissa mātā ca bhaginī ca tasseva diṭṭhānugatiṃ āpajjitvā pesale bhikkhū akkositvā paribhāsitvā tattheva nibbattiṃsu.

Tasmiṃ pana kāle pañcasatā purisā gāmaghātakādini katvā corikāya jīvantā janapadamanussehi anubaddhā palāyamānā araññaṃ pavisitvā tattha kiñci paṭisaraṇaṃ apassantā aññataraṃ āraññikaṃ bhikkhuṃ disvā vanditvā “paṭisaraṇaṃ

no, bhante, hothā''ti vadiṃsu. Thero ''tumhākaṃ sīlasadisam paṭisaraṇaṃ nāma natthi, sabbe pañcasīlāni samādiyathā''ti āha. Te ''sādhū''ti sampāṭicchitvā sīlāni samādiyimṃsu. Atha ne thero ovadi - ''idāni tumhe sīlavantā, jīvitahetupi vo neva sīlaṃ atikkamitabbam, na manopadoso kātabbo''ti. Te ''sādhū''ti sampāṭicchimṃsu. Atha ne janapadamanussā taṃ ṭhānaṃ patvā ito cito ca pariyesamānā te core disvā sabbe te jīvitā voropesuṃ. Te kālaṃ katvā devaloke nibbattimṃsu, corajeṭṭhako jeṭṭhakadevaputto ahosi.

Te anulomapaṭilomavasena ekaṃ buddhantaraṃ devaloke saṃsaritvā imasmim buddhuppāde sāvattinagaradvāre pañcasatakulike kevaṭṭagāme nibbattimṃsu. Jeṭṭhakadevaputto kevaṭṭajeṭṭhakassa gehe paṭisandhiṃ gaṇhi, itare itaresu. Evaṃ tesam ekadivaseyeva paṭisandhigahaṇaṇca mātukucchito nikkhamanaṇca ahosi. Kevaṭṭajeṭṭhako ''atthi nu kho imasmim gāme aññepi dārakā ajja jātā''ti pariyesāpetvā tesam jātabhāvaṃ ñatvā ''ete mama puttassa sahāyakā bhavissantī''ti sabbesam posāvanikaṃ dāpesi. Te sabbe sahapamsukīlakā sahāyakā hutvā anupubbena vayappattā ahesuṃ. Tesam kevaṭṭajeṭṭhaka puttova yasato ca tejato ca aggapuriso ahosi.

Kapilopi ekaṃ buddhantaraṃ niraye paccitvā vipākāvasesena tasmim kāle aciravatiyā suvaṇṇavaṇṇo duggandhamukho maccho hutvā nibbatti. Athekadivasam te sahāyakā ''macche bandhissāmā''ti jālādīni gahetvā nadiyā khipimṃsu. Atha nesam antojālaṃ so maccho pāvisi. Taṃ disvā sabbe kevaṭṭagāmavāsino uccāsaddamakaṃsu - ''puttā no paṭhamaṃ macche bandhantā suvaṇṇamacchaṃ bandhimṃsu, idāni no rājā bahudhanaṃ dassatī''ti. Tepi kho sahāyakā macchaṃ nāvāya pakkhipitvā nāvaṃ ukkhipitvā rañño santikaṃ agamaṃsu. Raññāpi taṃ disvā ''kiṃ eta''nti vutte ''maccho, devā''ti āhaṃsu. Rājā suvaṇṇavaṇṇaṃ macchaṃ disvā ''satthā etassa suvaṇṇavaṇṇakāraṇaṃ jānissatī''ti macchaṃ gāhāpetvā bhagavato santikaṃ agamaṃsi. Macchena mukhe vivaṭamatteyeva sakalajetavanaṃ ativiya duggandhaṃ ahosi. Rājā satthāraṃ pucchi - ''kasmā, bhante, maccho suvaṇṇavaṇṇo jāto, kasmā cassa mukhato duggandho vāyatī''ti?

Ayaṃ, mahārāja, kassapabhagavato pāvacane kapilo nāma bhikkhu ahosi bahussuto mahāparivāro lābhataṇhāya abhibhūto attano vacanaṃ agaṇhantānaṃ akkosakaparibhāsako, tassa ca bhagavato sāsanaṃ osakkāpesi, so tena kamma avācimhi nibbattitvā vipākāvasesena idāni maccho hutvā jāto. Yaṃ pana so dīgharattaṃ buddhavacanaṃ vācesi, buddhassa ca guṇaṃ kathesi, tassa nissandena imaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ paṭilabhi. Yaṃ bhikkhūnaṃ akkosakaparibhāsako ahosi, tenassa mukhato duggandho vāyati. ''Kathāpemi naṃ, mahārājā''ti? ''Kathāpetha, bhante''ti. Atha naṃ satthā pucchi - ''tvamasi kapilo''ti? ''Āma, bhante, ahaṃ kapilo''ti. ''Kuto āgatosī''ti? ''Avācimahānirayato, bhante''ti. ''Jeṭṭhabhātiko te sāgato kuhiṃ gato''ti? ''Parinibbuto, bhante''ti. ''Mātā pana te sādhinī kaha''nti? ''Mahāniraye nibbattā, bhante''ti. ''Kaniṭṭhabhaginī ca te tāpanā kaha''nti? ''Mahāniraye nibbattā, bhante''ti. ''Idāni tvam kahaṃ gamissasī''ti? ''Avācimahānirayameva, bhante''ti vatvā vipaṭṭisārābhibhūto nāvaṃ sīsena paharitvā tāvadeva kālaṃ katvā niraye nibbatti. Mahājano saṃviggo ahosi lomahaṭṭhajāto.

Atha bhagavā tasmim khaṇe sannipatitāya parisāya cittācāraṃ oloketvā taṅkhaṇānurūpaṃ dhammaṃ desetuṃ ''dhammacariyaṃ brahmacariyaṃ, etadāhu vasuttama''nti suttanipāte kapilasuttaṃ kathetvā imā gāthā abhāsi -

334. “Manujassa pamattacārino, taṇhā vaḍḍhati māluvā viya;
So plavatī hurā huram, phalamicchamva vanasmi vānaro.
335. “Yaṃ esā sahate jammī, taṇhā loke visattikā;
Sokā tassa pavaḍḍhanti, abhivaṭṭhamva bīraṇam.
336. “Yo cetam sahate jammim, taṇham loke duraccayam;
Sokā tamhā papatanti, udabinduva pokkharā.
337. “Taṃ vo vadāmi bhaddam vo, yāvantettha samāgatā;
Taṇhāya mūlam khaṇatha, usīratthova bīraṇam;
Mā vo naḷamva sotova, māro bhañji punappuna”nti.

Tattha pamattacārinoti sativossaggalakkaṇena pamādena pamattacārissa puggalassa neva jhānam na vipassanā na maggaphalāni vaḍḍhanti. Yathā pana rukkham saṃsibbantī pariyonandhantī tassa vināsāya māluvālatā vaḍḍhati, evamassa cha dvārāni nissāya punappunam uppajjanato taṇhā vaḍḍhatīti attho. So plavatī hurā huranti so taṇhāvasiko puggalo bhava bhava uplavati dhāvati. Yathā kiṃ viyāti? Phalamicchamva vanasmi vānaro, yathā rukkhaphalam icchanto vānaro vanasmim dhāvati, tassa tassa rukkhassa sākham gaṇhāti, taṃ muñcitvā aññam gaṇhāti, tampi muñcitvā aññam gaṇhāti, “sākham alabhitvā sannisinno”ti vattabbatam nāpajjati, evameva taṇhāvasiko puggalo hurā huram dhāvanto “ārammaṇam alabhitvā taṇhāya apavattam patto”ti vattabbatam nāpajjati.

Yanti yaṃ puggalam esā lāmakabhāvena jammī visāhāratāya visapupphatāya visaphalatāya visaparibhogatāya rūpādīsu visattatāya āsattatāya visattikāti saṅkhyam gatā chadvārikataṇhā abhibhavati. Yathā nāma vassāne punappunam vassantena devena abhivaṭṭham bīraṇatiṇam vaḍḍhati, evam tassa puggalassa anto vaṭṭamūlakā sokā abhivaḍḍhantīti attho.

Duraccayanti yo pana puggalo evam vuttappakāram atikkamituṃ pajahituṃ dukkaratāya duraccayam taṇham sahati abhibhavati, tamhā puggalā vaṭṭamūlakā sokā papatanti. Yathā nāma pokkhare padumapatte patitam udakabindu na patiṭṭhāti, evam na patiṭṭhahantīti attho.

Taṃ vo vadāmi tena kāraṇena aham tumhe vadāmi. Bhaddam voti bhaddam tumhākam hotu, mā aham kapilo viya vināsam pāpuṇathāti attho. Mūlanti imissā chadvārikataṇhāya arahattamaggañāṇena mūlam khaṇatha. Kiṃ viyāti? Usīratthova bīraṇam, yathā usīrena atthiko puriso mahantena kudālena bīraṇam khaṇati, evamassā mūlam khaṇathāti attho. Mā vo naḷamva sotova, māro bhañji punappunanti mā tumhe nadīsote jātam naḷam mahāvegena āgato nadīsoto viya kilesamāro maraṇamāro devaputtamāro ca punappunam bhañjatūti attho.

Desanāvasāne pañcasatāpi kevaṭṭaputtā saṃvegam āpajjitvā dukkhassantakiriyaṃ patthayamānā satthu santike pabbajitvā na cirasseva dukkhassantam katvā satthārā saddhim āneñjavihārasamāpattidhammaparibhogena ekaparibhogā ahesunti.

Kapilamacchavatthu paṭhamam.

2. Sūkarapotikāvatthu

338-343. Yathāpi mūleti imaṃ dhammadesanam satthā veḷuvane viharanto

gūthasūkarapotikaṃ ārabha kathesi.

Ekasmiṃ kira samaye satthā rājagahaṃ piṇḍāya pavisanto ekaṃ sūkarapotikaṃ disvā sitaṃ pātvākāsi. Tassa sitaṃ karontassa mukhavivaraniggataṃ dantobhāsamaṇḍalaṃ disvā ānandatthero “ko nu kho, bhante, hetu sitassa pātukammāyā”ti sitakāraṇaṃ pucchi. Atha naṃ satthā āha - “passasetam, ānanda, sūkarapotika”nti? “Āma, bhante”ti. Esā kakusandhassa bhagavato sāsane ekāya āsanasālāya sāmantaṃ kukkuṭi ahosi. Sā ekassa yogāvacarassa vipassanākammatthānaṃ sajjhāyantaṃ dhammaghosam sutvā tato cutā rājakule nibbattitvā ubbari nāma rājadhītā ahosi. Sā aparabhāge sarīravalaññaṃ paviṭṭhā puḷavakarāsiṃ disvā tattha puḷavakasaññaṃ uppādetvā paṭhamam jhānaṃ paṭilabhi. Sā tattha yāvatāyukaṃ tathā tato cutā brahmaloke nibbatti. Tato cavitvā puna gativasena ālulamānā idāni sūkarayoniyaṃ nibbatti, idaṃ kāraṇaṃ disvā mayā sitaṃ pātukatanti. Taṃ sutvā ānandattherappamukhā bhikkhū mahantaṃ saṃvegaṃ paṭilabhiṃsu. Satthā tesam saṃvegaṃ uppādetvā bhavataṇhāya ādīnaṃ pakāsento antaravīthiyaṃ tṭhitakova imā gāthā abhāsi -

338. “Yathāpi mūle anupaddave daḷhe,
Chinnopi rukkho punareva rūhati;
Evampi taṇhānusaye anūhate,
Nibbattatī dukkhamidaṃ punappunaṃ.
339. “Yassa chattiṃsati sotā, manāpasavanā bhusā;
Mahāvahanti duddiṭṭhiṃ, saṅkappā rāganissitā.
340. “Savanti sabbadhi sotā, latā uppajja tiṭṭhati;
Taṅca disvā lataṃ jātaṃ, mūlaṃ paññāya chindatha.
341. “Saritāni sinehitāni ca,
Somanassāni honti jantuno;
Te sātasiṭā sukhesino,
Te ve jātijarūpagā narā.
342. “Tasiṇāya purakkhatā pajā,
Parisappanti sasova bandhito;
Saṃyojanasaṅgasattakā,
Dukkhamupenti punappunaṃ cirāya.
343. “Tasiṇāya purakkhatā pajā,
Parisappanti sasova bandhito;
Tasmā tasiṇaṃ vinodaye,
Ākaṅkhanta virāgamattano”ti.

Tattha mūleti yassa rukkhassa catūsu disāsu catudhā heṭṭhā ca ujukameva gate pañcavidhamūle chedanaphālanapācanavijjhanādīnaṃ kenaci upaddavena anupaddave thirapattatāya daḷhe so rukkho uparicchinopi sākhānaṃ vasena punadeva rūhati, evameva chadvārikāya taṇhāya anusaye arahattamaggañāṇena anuhate asamucchinne tasmim tasmim bhava jātiādibhedam idaṃ dukkham punappunaṃ nibbattatiyevāti attho.

Yassāti yassa puggalassa “iti ajjhattikassūpādāya aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassūpādāya aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni”ti imesaṃ taṇhāvicaritānaṃ vasena chattiṃsatiyā sotehi samannāgatā manāpesu rūpādīsu āsavati pavattatīti manāpasavanā taṇhā bhusā balavatī hoti, taṃ puggalaṃ vipannañāṇatāya duddiṭṭhiṃ punappunaṃ uppajjanato mahantabhāvena mahā hutvā jhānaṃ vā vipassanaṃ vā anissāya rāganissitā saṅkappā vahantīti attho.

Savanti sabbadhi sotāti ime taṇhāsotā cakkhudvārādīnaṃ vasena sabbesu rūpādīsu ārammaṇesu savanato, sabbāpi rūpataṇhā...pe... dhammataṇhāti sabbabhavesu vā savanato sabbadhi savanti nāma. Latāti paliveṭhanaṭṭhena saṃsibbanaṭṭhena ca latā viyāti latā. Uppajja tiṭṭhatīti chahi dvārehi uppajjitvā rūpādīsu ārammaṇesu tiṭṭhati. Tañca disvāti taṃ pana taṇhālataṃ “etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati”ti jātataṭṭhānavasena disvā. Paññāyāti satthena vane jātaṃ lataṃ viya maggapaññāya mūle chindathāti attho.

Saritānīti anusaṭṭhāni payātāni. Sinehitānīti cīvarādīsu pavattasinehavasena sinehitāni ca, taṇhāsinehamakkhitānīti attho. Somanassānīti taṇhāvasikassa jantuno evarūpāni somanassāni bhavanti. Te sātasiṭṭhāni te taṇhāvasikā puggalā sātaniṭṭhāni sukhaniṭṭhāni ca hutvā sukhessino sukhapariyesino bhavanti. Te veti ye evarūpā narā, te jātijarābyādhimaraṇāni upagacchantiyevāti jātijarūpagā nāma honti. Pajāti ime sattā tāsakaraṇena tasiṇāti saṅkhyāṃ gatāya taṇhāya purakkhatā parivāritā hutvā.

Bandhitoti luddena araṇṇe baddho saso viya parisappanti bhāyanti. Saṃyojanasaṅgasattakāti dasavidhena saṃyojanasaṅgena ceva sattavidhena rāgasāṅgādīni ca sattā baddhā tasmīṃ vā laggā hutvā. Cirāyāti ciraṃ dīghamaddhānaṃ punappunaṃ jātiādikaṃ dukkhaṃ upagacchantīti attho. Tasmāti yasmā tasiṇāya purakkhatā paliveṭhitā sattā, tasmā attano virāgaṃ rāgādivigamaṃ nibbānaṃ patthento ākaṅkamāno bhikkhu arahattamaggenetaṃ tasiṇaṃ vinodaye panuditvā nīharitvā chaḍḍeyyāti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇṇi.

Sāpi kho sūkarapotikā tato cavitvā suvaṇṇabhūmiyaṃ rājakule nibbatti, tato cutā bārāṇasiyaṃ, tato cutā supparakapaṭṭane assavañijagehe nibbatti, tato cutā kāvīrapaṭṭane nāvikaṃ gehe nibbatti, tato cutā anurādhapure issarakulagehe nibbatti, tato cutā tasseeva dakkhiṇadisāya bhokkantaḡāme sumanassa nāma kuṭumbikaṃ dhītā nāmena sumanā eva hutvā nibbatti. Athassā pitā tasmīṃ ḡāme chaḍḍite dīghavāpīraṭṭhaṃ gantvā mahāmuniḡāme nāma vasi. Tattha naṃ duṭṭhagāmaṇiraṇṇo amacco lakaṇḡakaaṭimbaro nāma kenacideva karaṇīyena gato disvā mahantaṃ maṅgalaṃ katvā ādāya mahāpuṇṇagāmaṃ gato. Atha naṃ koṭipabbatamahāvihāravāsī mahāanuruddhatthero nāma tattha piṇḡāya caritvā tassā gehadvāre ṭhito disvā bhikkhūhi saddhiṃ kathesi, “āvuso, sūkarapotikā nāma lakaṇḡakaaṭimbaramahāmattassa bhariyabhāvaṃ pattā, aho acchariya”nti. Sā taṃ kathaṃ sutvā atītabhave ugghāṭetvā jātissaraṇāṇaṃ paṭilabhi. Taṅkhaṇaṇṇeva uppannaṃveḡā sāmikaṃ yācitvā mahantena issariyena paṇcabalakattherīnaṃ santike pabbajitvā tissamahāvihāre mahāsatiṭṭhānasuttakathaṃ sutvā sotāpattiphale patiṭṭhahi. Pacchā damīḡamaddane kate ṇātīnaṃ vasanaṭṭhānaṃ bhokkantaḡāmameva gantvā tattha vasantī kallamahāvihāre āsīvisopamasuttantaṃ sutvā arahattaṃ pāpuṇi.

Sā parinibbānadvase bhikkhubhikkhunīhi pucchitā bhikkhunisaṅghassa sabbaṃ

imaṃ pavattiṃ nirantaraṃ kathetvā sannipatitassa bhikkhusaṅghassa majjhe maṇḍalārāmaśinā dhammapadabhāṇakamahātissattherena saddhiṃ saṃsanditvā “ahaṃ pubbe manussayoniyaṃ nibbattitvā tato cutā kukkuṭi hutvā tattha senassa santikā sīsacchedaṃ patvā rājagahe nibbattā, paribbājikāsu pabbajitvā paṭhamajjhānabhūmiyaṃ nibbattitvā tato cutā seṭṭhikule nibbattā nacirasseva cavitvā sūkarayoniṃ gantvā tato cutā suvaṇṇabhūmiṃ, tato cutā bārāṇasiṃ, tato cutā supparakapaṭṭanaṃ, tato cutā kāvīrapaṭṭanaṃ, tato cutā anurādhapuraṃ, tato cutā bhokkantaḡāma”nti evaṃ samavisame terasa attabhāve patvā “idāni ukkaṇṭhitvā pabbajitvā arahattaṃ pattā, sabbepi appamādena sampādetthā”ti vatvā catasso parisā saṃvejetvā parinibbāyīti.

Sūkarapotikāvatthu dutiyaṃ.

3. Vibbhantabhikkhuvatthu

344. Yo nibbanathoti imaṃ dhammadeśanaṃ satthā veḷuvane viharanto ekaṃ vibbhantaṃ bhikkhuṃ ārabha kathesi.

Eko kira mahākassapaṭṭherassa saddhivihāriko hutvā cattāri jhānāni uppādetvāpi attano mātulassa suvaṇṇakārassa gehe visabhāḡāmmaṇaṃ disvā tattha paṭibaddhacitto vibbhami. Atha naṃ manussā alasabhāvena kammaṃ kātuṃ anicchantāṃ gehā nīharimṡu. So pāpamittasaṃsaggena corakammena jīvikaṃ kappento vicari. Atha naṃ ekadivaṃ gaḡetvā pacchābāhaṃ ḡāḡhabandhanaṃ bandhitvā catukke catukke kasāhi tāḡentā āḡhātanaṃ nayimṡu. Thero piṇḡāya carituṃ pavisanto taṃ dakkhiṇena dvārena nīhariyamānaṃ disvā bandhanaṃ sithilaṃ kāretvā “pubbe tayā paricitakammaṭṭhānaṃ puna āvajjehī”ti āha. So tena ovādena satuppādaṃ labhitvā puna catutthajjhānaṃ nibbattesi. Atha naṃ “āḡhātanaṃ netvā ḡhātessāmā”ti sūle uttāsesuṃ. So na bhāyati na santasati. Athassa tasmimṡ tasmimṡ disābhāḡe ṭhitā manussā asisattitomarādīni āvudhāni ukkhipitvāpi taṃ asantasantameva disvā “passatha, bho, imaṃ purisaṃ, anekasatānaṃhi āvudhahatthānaṃ purisānaṃ majjhe neva chambhati na vedhati, aho acchariya”nti acchariyabbhutaḡātā mahānādaṃ naditvā raṇṇo taṃ pavattiṃ ārocesuṃ. Rājā taṃ kāraṇaṃ sutvā “vissajjetha na”nti āha. Satthu santikampi gantvā tamatthaṃ ārocayimṡu. Satthā obhāsaṃ pharitvā tassa dhammaṃ desento imaṃ ḡāthamāha -

344. “Yo nibbanatho vanādhimutto,
Vanamutto vanameva dhāvati;
Taṃ puggalametha passatha,
Mutto bandhanameva dhāvati”ti.

Tassattho - yo puggalo gihibhāve ālayasaṅkhātaṃ vanathaṃ chaḡḡetvā pabbajitatāya nibbanatho dibbavihārasaṅkhātā tapovane adhimutto gharāvāsabandhanasaṅkhātā taṇhāvanā mutto hutvā puna gharāvāsabandhanasaṅkhātaṃ taṇhāvanameva dhāvati, etha taṃ puggalaṃ passatha, eso gharāvāsabandhanato mutto gharāvāsabandhanameva dhāvati.

Imaṃ pana desanaṃ sutvā so rājapurisānaṃ antare sūlagge nisinnova udayabbayaṃ paṭṭhapetvā tilakkhaṇaṃ āropetvā saṅkhāre sammasanto sotāpattiphalaṃ patvā samāpattisukhaṃ anubhavanto vehāsaṃ uppatitvā ākāse neva satthu santikaṃ

gantvā satthāraṃ vanditvā sarājikāya parisāya majjheyeva arahattaṃ pāpuṇīti.

Vibbhantabhikkhuvatthu tatiyaṃ.

4. Bandhanāgāravatthu

345-346. Na taṃ daḷhanti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto bandhanāgāraṃ ārabba kathesi.

Ekasmiṃ kira kāle bahū sandhicchedakapanthaghātakamanussaghātake core ānetvā kosalaarañño dassayimsu. Te rājā andubandhanarajjubandhanasaṅkhalikabandhanehi bandhāpesi. Tiṃsamattāpi kho jānapadā bhikkhū satthāraṃ daṭṭhukāmā āgantvā disvā vanditvā punadivase sāvatthiṃ piṇḍāya carantā bandhanāgāraṃ gantvā te core disvā piṇḍapātapaṭikkantā sāyanhasamaye tathāgataṃ upasaṅkamtivā, “bhante, aḷḷa amhehi piṇḍāya carantehi bandhanāgāre bahū corā andubandhanādīhi baddhā mahādukkhaṃ anubhavantaṃ diṭṭhā, te tāni bandhanāni chinditvā palāyituṃ na sakkonti, atthi nu kho, bhante, tehi bandhanehi thirataṃ aṇṇaṃ bandhanaṃ nāmā”ti pucchimsu. Satthā, “bhikkhave, kiṃ bandhanāni nāmetāni, yaṃ panetaṃ dhanadhaññaṃ puttadārādīsū taṇhāsaṅkhātāṃ kilesabandhanaṃ, etaṃ etehi sataguṇena sahasaguṇena satahasaguṇena thirataṃ, evaṃ mahantampi panetaṃ ducchindaniyaṃ bandhanaṃ porāṇakapaṇḍitā chinditvā himavantaṃ pavisitvā pabbajimsū”ti vatvā atītaṃ āhari -

Atīte bārāṇasiyaṃ brahmadatte rajjaṃ kārente bodhisatto ekasmiṃ duggatagahapatikule nibbatti. Tassa vayappattassa pitā kālamakāsi. So bhatīṃ katvā mātaraṃ posesi. Athassa mātā anicchamānasseva ekaṃ kuladhītaraṃ gehe katvā aparabhāge kālamakāsi. Bhariyāyapissa kucchiyaṃ gabbho patiṭṭhahi. So gabbhassa patiṭṭhitabhāvaṃ ajānantova, “bhadde, tvaṃ bhatīṃ katvā jīva, ahaṃ pabbajissāmī”ti āha. “Sāmi, nanu gabbho me patiṭṭhito, mayi vijātāya dāraṃ disvā pabbajissasi”ti āha. So “sādhū”ti sampaṭicchitvā tassā vijātakāle, “bhadde, tvaṃ sotthinā vijātā, idāni ahaṃ pabbajissāmī”ti āpucchi. Atha naṃ sā “puttassa tāva thanapānato apagamanakālaṃ āgamehī”ti vatvā puna gabbhaṃ gaṇhi. So cintesi - “imaṃ sampaṭicchāpetvā gantuṃ na sakkā, imissā anācikkhitvā palāyitvā pabbajissāmī”ti. So tassā anācikkhitvā rattibhāge utṭhāya palāyi. Atha naṃ nagaraguttikā aggahesuṃ. So “ahaṃ, sāmi, mātuposako nāma, vissajjetha ma”nti attānaṃ vissajjāpetvā ekasmiṃ thāne vasitvā isipabbajjaṃ pabbajitvā abhiññāsamāpattiyo labhitvā jhānakīlāya kīlanto vihāsi. So tattha vasantoyeva “evarūpampi nāma me ducchindaniyaṃ puttadārabandhanaṃ kilesabandhanaṃ chinna”nti imaṃ udānaṃ udānesi.

Satthā imaṃ atītaṃ āharitvā tena udānitaṃ udānaṃ pakāsento imā gāthā abhāsi -

345. “Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā,
Yadāyasaṃ dārujapabbajañca;
Sārattarattā maṇikuṇḍalesu,
Puttesu dāresu ca yā apekkhā.

346. “Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā,
Ohārinaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ;
Etampi chetvāna paribbajanti,
Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā”ti.

Tattha dhīrāti buddhādayo paṇḍitapurisā yaṃ saṅkhalikasaṅkhātāyaṃ ayasā nibbattaṃ āyasaṃ, andubandhanasaṅkhātāyaṃ dārujaṃ, yañca pabbajatiṇehi vā aññehi vā vākādīhi rajjuṃ katvā kataṃ rajjubandhanaṃ, taṃ asiādīhi chindituṃ sakkuṇeyyabhāvena thiranti na vadantīti attho. Sārattarattāti sārattā hutvā rattā, bahalatararāgarattāti attho. Maṇikuṇḍalesūti maṇīsu ceva kuṇḍalesu ca, maṇiviccittesu vā kuṇḍalesu. Etaṃ daḷhanti ye maṇikuṇḍalesu sārattarattā, tesāṃ so rāgo ca yā puttadāresu apekkhā taṇhā, etaṃ kilesamayaṃ bandhanañca paṇḍitapurisā daḷhanti vadanti. Ohārinanti ākaḍḍhitvā catūsu apāyesu pātanato avaharati heṭṭhā haratīti ohāriṇaṃ. Sithilanti bandhanaṭṭhāne chavicammamaṃsāni na chindati, lohitaṃ na nīharati, bandhanabhāvampi ajānāpetvā thalapathajalapathādīsū kammāni kātuṃ detīti sithilaṃ. Duppamuñcanti lobhavasena hi ekavārampi uppannaṃ kilesabandhanaṃ daṭṭhaṭṭhānato kacchapo viya dummociyaṃ hotīti duppamuñcaṃ. Etampi chetvānāti etaṃ daḷhampi kilesabandhanaṃ ñāṇakhaggena chinditvā anapekkhino hutvā kāmasukhaṃ pahāya paribbajanti, pakkamanti pabbajantīti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpattiṭṭhāni pāpuṇṇīti.

Bandhanāgāravatthu catutthaṃ.

5. Khemātherivattu

347. Ye rāgarattāti imaṃ dhammadeśanaṃ satthā veḷuvane viharanto khemaṃ nāma rañño bimbisārassa aggamahesiṃ ārabha kathesi.

Sā kira padumuttarapādamūle patthitapatthanā ativiya abhirūpā pāsādikā ahosi. “Satthā kira rūpassa dosaṃ kathetī”ti sutvā pana satthu santikaṃ gantuṃ na icchi. Rājā tassā rūpamadammattabhāvaṃ ñatvā veḷuvanavaṇṇanāpaṭisaṃyuttāni gītāni kāretvā naṭṭadīnaṃ dāpesi. Tesāṃ tāni gāyantaṇaṃ saddaṃ sutvā tassā veḷuvanaṃ adiṭṭhapubbaṃ viya asutapubbaṃ viya ca ahosi. Sā “kataraṃ uyyānaṃ sandhāya gāyathā”ti pucchitvā, “devī, tumhākaṃ veḷuvanuyyānamevā”ti vutte uyyānaṃ gantukāmā ahosi. Satthā tassā āgamaṇaṃ ñatvā parisamajjhe nisīditvā dhammaṃ desentova tālavaṇṇaṃ ādāya attano passe ṭhatvā bījamaṇaṃ abhirūpaṃ itthiṃ nimmini. Khemā, devīpi pavisaṃmānāva taṃ itthiṃ disvā cintesi - “sammāsambuddho rūpassa dosaṃ kathetīti vadanti, ayañcassa santike itthi bījayaṃmānā ṭhitā, nāhaṃ imissā kalabhāgampi upemi, na mayā īdisaṃ itthirūpaṃ diṭṭhapubbaṃ, satthāraṃ abhūtena abbhācikkhanti maññe”ti cintetvā tathāgatassa kathāsaddampi anisāmetvā tameva itthiṃ olokayaṃmānā aṭṭhāsi. Satthā tassā tasmīṃ rūpe uppannabāhumānataṃ ñatvā taṃ rūpaṃ paṭhamavayādivasena dassetvā heṭṭhā vuttanayeneva pariyoṣāne aṭṭhimattāvasānaṃ katvā dassesi. Khemā taṃ disvā “evarūpampi nāmetaṃ rūpaṃ muhutteneva khayavayaṃ sampattaṃ, natthi vata imasmiṃ rūpe sāro”ti cintesi. Satthā tassā cittācāraṃ oloketvā, “khome, tvaṃ ‘imasmiṃ rūpe sāro atthi’ti cintesi, passa dānissa asārabhāva”nti vatvā imaṃ gāthamāha -

“Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa khome samussayaṃ;
Uggharantaṃ paggharantaṃ, bālānaṃ abhipatthita”nti.

Sā gāthāpariyoṣāne sotāpattiṭṭhāni patiṭṭhahi. Atha naṃ satthā, “khome, ime sattā rāgarattā dosapaduṭṭhā mohamūlā attano taṇhāsotaṃ samatikkamituṃ na sakkonti, tattheva laggantī”ti vatvā dhammaṃ desento imaṃ gāthamāha -

347. “Ye rāgarattānupatanti sotam,
Sayam kataṃ makkaṭakova jālam;
Etampi chetvāna vajanti dhīrā,
Anepekkhino sabbadukkhaṃ pahāyā”ti.

Tattha makkaṭakova jālanti yathā nāma makkaṭako suttajālam katvā majjhe ṭhāne nābhimaṇḍale nipanno pariyante patitaṃ paṭaṅgaṃ vā makkhikaṃ vā vegena gantvā vijjhivā tassa rasaṃ pivitvā puna gantvā tasmiṃyeva ṭhāne nipajjati, evameva ye sattā rāgarattā dosapaduṭṭhā mohamūlā sayamkataṃ taṇhāsotaṃ anupatanti, te taṃ samatikkamituṃ na sakkonti, evaṃ duratikkamaṃ. Etampi chetvāna vajanti dhīrāti paṇḍitā etaṃ bandhanaṃ chetvā anepekkhino nirālayā hutvā arahattamaggena sabbadukkhaṃ pahāya vajanti, gacchantīti attho.

Desanāvasāne khemā arahatte patiṭṭhahi, mahājanassāpi sātthikā dhammadesanā ahoṣi. Satthā rājānaṃ āha - “mahārāja, khemāya pabbajituṃ vā parinibbāyituṃ vā vaṭṭatī”ti. Bhante, pabbājetha naṃ, alaṃ parinibbānenāti. Sā pabbajitvā aggasāvika ahoṣīti.

Khemātherīvatthu pañcamaṃ.

6. Uggasenavatthu

348. Muñca pureti imaṃ dhammadesanaṃ satthā veḷuvane viharanto uggasenaṃ ārabha kathesi.

Pañcasatā kira naṭa saṃvacchare vā chamāse vā patte rājagahaṃ gantvā rañño sattāhaṃ samajjaṃ katvā bahuṃ hiraññasuvaṇṇaṃ labhanti, antarantare ukkhepadāyānaṃ pariyanto natthi. Mahājano mañcātimañcādīsu ṭhatvā samajjaṃ olokesi. Athekā laṅghikadhītā vaṃsaṃ abhiruyha tassa upari parivattitvā tassa pariyante ākāse caṅkamamānā naccati ceva gāyati ca. Tasmiṃ samaye uggaseno nāma seṭṭhiputto sahāyakena saddhiṃ mañcātimañce ṭhito taṃ oloketvā tassā hatthapādavikkhepādīsu uppannasineho gehaṃ gantvā “taṃ labhanto jīviṣāmi, alabhantassa me idheva maraṇa”nti āhārūpacchedaṃ katvā mañcake nipajji. Mātāpitūhi, “tāta, kiṃ te rujjatī”ti pucchitopi “taṃ me naṭadhītaraṃ labhantassa jīvitaṃ atthi, alabhantassa me idheva maraṇa”nti vatvā, “tāta, mā evaṃ kari, aññaṃ te amhākaṃ kulassa ca bhogānañca anurūpaṃ kumārikaṃ ānessāmā”ti vuttepi tatheva vatvā nipajji. Athassa pitā bahuṃ yācitvāpi taṃ saññāpetuṃ asakkonto tassa sahāyaṃ pakkosāpetvā kahāpaṇasahassaṃ datvā “ime kahāpaṇe gahetvā attano dhītaraṃ mayhaṃ puttassa detū”ti pahiṇi. So “nāhaṃ kahāpaṇe gahetvā demi, sace pana so imaṃ alabhitvā jīvituṃ na sakkoti, tena hi amhehi saddhiṃyeva vicaratu, dassāmiṣa dhītara”nti āha. Mātāpitāro puttassa tamatthaṃ ārocesuṃ. So “ahaṃ tehi saddhiṃ vicarissāmi”ti vatvā yācantānampi tesaṃ kathaṃ anādiyitvā nikkhamitvā nāṭakassa santikaṃ agamāsi. So tassa dhītaraṃ datvā tena saddhiṃyeva gāmanigamarājadhānīsu sippaṃ dassento vicari.

Sāpi tena saddhiṃ saṃvāsamanvāya nacirasseva puttaṃ labhitvā kīlāpayamānā “sakaṭagopakassa putta, bhaṇḍahāraṇakassa putta, kiñci ajānakassa puttā”ti vadati. Sopi nesaṃ sakaṭaparivattakaṃ katvā ṭhitaṭṭhāne goṇānaṃ tiṇaṃ āharati, sippadassanaṭṭhāne laddhabhaṇḍakaṃ ukkhipitvā harati. Tadeva kira sandhāya sā itthi puttaṃ kīlāpayamānā tathā vadati. So attānaṃ ārabha tassā gāyanabhāvaṃ

ñatvā taṃ pucchi - “maṃ sandhāya kathesi”ti? “Āma, taṃ sandhāyā”ti. “Evaṃ sante ahaṃ palāyissāmī”ti. Sā “kiṃ pana mayhaṃ tayā palāyitena vā āgatena vā”ti punappunaṃ tadeva gītaṃ gāyati. Sā kira attano rūpasampattiñceva dhanalābhañca nissāya taṃ kismiñci na maññati. So “kiṃ nu kho nissāya imissā ayaṃ māno”ti cintento “sippaṃ nissāyā”ti ñatvā “hotu, sippaṃ uggaṇhissāmī”ti sasuraṃ upasaṅkamitvā tassa jānanakasippaṃ uggaṇhitvā gāmanigamādīsu sippaṃ dassento anupubbena rājagahaṃ āgantvā “ito sattame divase uggaseno seṭṭhiputto nagaravāsīnaṃ sippaṃ dassessatī”ti ārocāpesi.

Nagaravāsino mañcātimañcādayo bandhāpetvā sattame divase sannipatiṃsu. Sopi satṭhihatthaṃ vaṃsaṃ abhiruyha tassa matthake aṭṭhāsi. Taṃ divasaṃ satthā paccūsakāle lokaṃ volokento taṃ attano ñāṇajālassa anto pavittṭhaṃ disvā “kiṃ nu kho bhavissatī”ti āvajjento “sve seṭṭhiputto sippaṃ dassessāmīti vaṃsamatthake ṭhassati, tassa dassanattaṃ mahājano sannipatissati. Tatra ahaṃ catuppadikaṃ gāthaṃ desessāmi, taṃ sutvā caturāsītiyā paṇasahassānaṃ dhammābhisamayo bhavissati, uggasenopi arahatte patiṭṭhahissatī”ti aññāsi. Satthā punadivase kālaṃ sallakkhetvā bhikkhusaṅghaparivuto rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Uggasenopi satthari antonagaraṃ apavittṭheyeva unnādanatthāya mahājanassa aṅgulisaññaṃ datvā vaṃsamatthake patiṭṭhāya ākāseya satta vāre parivattitvā oruyha vaṃsamatthake aṭṭhāsi. Tasmīṃ khaṇe satthā nagaraṃ pavisanto yathā taṃ parisā na oloketi, evaṃ katvā attānameva olokāpesi. Uggaseno parisāṃ oloketvā “na maṃ parisā oloketī”ti domanassappatto “idaṃ mayā saṃvacchare kattabbaṃ sippaṃ, satthari nagaraṃ pavisante parisā maṃ anoloketvā satthārameva oloketi, moghaṃ vata me sippadassanaṃ jāta”nti cintesi.

Satthā tassa cittaṃ ñatvā mahāmoggallānaṃ āmantetvā “gaccha, moggallāna, seṭṭhiputtaṃ vadehi ‘sippaṃ kira dassetū’”ti āha. Thero gantvā vaṃsassa heṭṭhā ṭhito seṭṭhiputtaṃ āmantetvā imaṃ gāthamāha -

“Ingha passa naṭaputta, uggasena mahabbala;
Karoḥi raṅgaṃ parisāya, hāsayaṃsu mahājana”nti.

So therassa kathaṃ sutvā tuṭṭhamānaso hutvā “satthā maññe mama sippaṃ passitukāmo”ti vaṃsamatthake ṭhitakova imaṃ gāthamāha -

“Ingha passa mahāpañña, moggallāna mahiddhika;
Karomi raṅgaṃ parisāya, hāsayaṃmi mahājana”nti.

Evañca pana vatvā vaṃsamatthakato vehāsaṃ abbhuggantvā ākāseva cuddasakkhattuṃ parivattitvā oruyha vaṃsamatthakeva aṭṭhāsi. Atha naṃ satthā, “uggasena, paṇḍitena nāma atītānāgatapaccuppannesu khandhesu ālayaṃ pahāya jātiādīhi muccituṃ vaṭṭatī”ti vatvā imaṃ gāthamāha -

348. “Muñca pure muñca pacchato,
Majjhe muñca bhavassa pāragū;
Sabbattha vimuttamānaso,
Na punaṃ jātijaraṃ upehisi”ti.

Tattha muñca pureti atītesu khandhesu ālayaṃ nikantiṃ ajjhosānaṃ patthanāṃ pariyaṭṭhānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ taṇhaṃ muñca. Pacchatoti anāgatesupi khandhesu ālayādīni muñca. Majjheti paccuppannesupi tāni muñca. Bhavassa

pāragūti evaṃ sante tividhassāpi bhavassa
abhiññāpariññāpahānabhāvanāsacchikiriyaivasena pāragū pāraṅgato hutvā
khandhadhātuāyatanādibhede sabbasaṅkhate vimuttamānaso viharanto puna
jātijarāmarāṇāni na upagacchatīti attho.

Desanāvasāne caturāsītiyā pāṇasahassānaṃ dhammābhisamayo ahosi. Setṭhiputtopi
vaṃsamatthake t̥hitakova saha paṭisambhidāhi arahattaṃ patvā vaṃsato oruyha
satthu santikaṃ āgantvā pañcapatit̥hitena satthāraṃ vanditvā pabbajjaṃ yāci. Atha
naṃ satthā dakkhiṇahatthaṃ pasāretvā “ehi bhikkhū”ti āha. So tāvadeva
aṭṭhaparikkhāradharo satṭhivassikatthero viya ahosi. Atha naṃ bhikkhū, “āvuso
uggasena, satṭhihatthassa te vaṃsassa matthakato otarantassa bhayaṃ nāma
nāhosī”ti pucchitvā “natthi me, āvuso, bhaya”nti vutte satthu ārocesuṃ, “bhante,
uggaseno ‘na bhāyāmī’ti vadati, abhūtaṃ vatvā aññaṃ byākarotī”ti. Satthā “na,
bhikkhave, mama puttena uggasenena sadisā chinnaśaṃyojanā bhikkhū bhāyanti, na
tasantī”ti vatvā brāhmaṇavagge imaṃ gāthamāha -

“Sabbasaṃyojanaṃ chetvā, yo ve na paritassati;
Saṅgātigaṃ viśaṃyuttaṃ, tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇa”nti.

Desanāvasāne bahūnaṃ dhammābhisamayo ahosi. Punekadivasāṃ bhikkhū
dhammasabhāyaṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ “kiṃ nu kho, āvuso, evaṃ
arahattūpanissayasampannassa bhikkhuno naṭadhītaraṃ nissāya naṭehi saddhiṃ
vicaraṇakāraṇaṃ, kiṃ arahattūpanissayakāraṇa”nti? Satthā āgantvā “kāya nuttha,
bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā”ti pucchitvā “imāya nāmā”ti vutte,
“bhikkhave, ubhayampetaṃ iminā eva kata”nti vatvā tamatthaṃ pakāsetuṃ atītaṃ
āhari.

Atīte kira kassapadasabalassa suvaṇṇacetiye kariyamāne bārāṇasivāsino kulaputtā
bahuṃ khādaniyabhojanīyaṃ yānakesu āropetvā “hatthakammaṃ karissāmā”ti
cetiyaṭṭhānaṃ gacchantā antarāmagge ekaṃ therāṃ piṇḍāya pavisaṇtaṃ passiṃsu.
Athekā kuladhītā therāṃ oloketvā sāmikaṃ āha - “sāmi, ayyo, piṇḍāya pavisati,
yānake ca no bahuṃ khādaniyaṃ bhojanīyaṃ, pattamassa āhara, bhikkhaṃ
dassāmā”ti. So taṃ pattaṃ āharitvā khādaniyabhojanīyassa pūretvā therassa hatthe
patiṭṭhapetvā ubhopi patthanaṃ kariṃsu, “bhante, tumhehi diṭṭhadhammasseva
bhāgino bhavēyyāmā”ti. Sopi thero khīṇāsavova, tasmā olokeno tesāṃ patthanāya
samijjhanabhāvaṃ ṇatvā sitaṃ akāsi. Taṃ disvā sā itthī sāmikaṃ āha - “amhākaṃ,
ayyo, sitaṃ karoti, eko naṭakārako bhavissatī”ti. Sāmikopissā “evaṃ bhavissati,
bhadde”ti vatvā pakkāmi. Idaṃ tesāṃ pubbakammaṃ. Te tattha yāvatāyukaṃ
t̥hatvā devaloke nibbattitvā tato cavitvā sā itthī naṭagehe nibbatti, puriso setṭhigehe.
So “evaṃ, bhadde, bhavissatī”ti tassā paṭivacanassa dinnattā naṭehi saddhiṃ vicari.
Khīṇāsavattherassa dinnapiṇḍapātaṃ nissāya arahattaṃ pāpuṇi. Sāpi naṭadhītā “yā
me sāmikassa gati, mayhampi sā eva gatī”ti pabbajitvā arahatte patiṭṭhahīti.

Uggasenavattu chaṭṭhaṃ.

7. Cūḷadhanuggahapaṇḍitavatthu

349-350. Vitakkamathitassāti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto
cūḷadhanuggahapaṇḍitaṃ ārabha kathesi.

Eko kira daharabhikkhu salākagge attano pattasalākaṃ gahetvā salākayāguṃ ādāya āsanasālaṃ gantvā pivi. Tattha udakaṃ alabhitvā udakatthāya ekaṃ gharaṃ agamāsi. Tattha taṃ ekā kumārikā disvāva uppannasinehā, “bhante, puna pānīyena atthe sati idheva āgaccheyyāthā”ti āha. So tato paṭṭhāya yadā pānīyaṃ na labhati, tadā tattheva gacchati. Sāpissa pattaṃ gahetvā pānīyaṃ deti. Evaṃ gacchante kāle yāgumpi datvā punekadivasam tattheva nisīdāpetvā bhattaṃ adāsi. Santike cassa nisīditvā, “bhante, imasmiṃ gehe na kiñci natthi nāma, kevalaṃ mayaṃ vicaraṇakamanussameva na labhāmā”ti kathaṃ samuṭṭhāpesi. So kathipāheneva tassā kathaṃ sutvā ukkaṇṭhi. Atha naṃ ekadivasam āgantukā bhikkhū disvā “kasmā tvaṃ, āvuso, kiso uppaṇḍupaṇḍukajātosi”ti pucchitvā “ukkaṇṭhitomhi, āvuso”ti vutte ācariyupajjhāyānaṃ santikaṃ nayiṃsu. Tepi naṃ satthu santikaṃ netvā tamatthaṃ ārocesuṃ. Satthā “saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, ukkaṇṭhitosi”ti pucchitvā “sacca”nti vutte “kasmā tvaṃ mādisassa āraddhavīriyassa buddhassa sāsane pabbajitvā ‘sotāpanno’ti vā ‘sakadāgāmī’ti vā attānaṃ avadāpetvā ‘ukkaṇṭhito’ti vadāpesi, bhāriyaṃ te kammaṃ kata”nti vatvā “kiṃ kāraṇā ukkaṇṭhitosi”ti pucchi. “Bhante, ekā maṃ itthī evamāhā”ti vutte, “bhikkhu, anacchariyaṃ etaṃ tassā kiriyaṃ. Sā hi pubbe sakalajambudīpe aggadhanuggahapaṇḍitaṃ pahāya taṃmuhuttadiṭṭhake ekasmiṃ sinehaṃ uppādetvā taṃ jīvitakkhayaṃ pāpesi”ti vatvā tassatthassa pakāsanatthaṃ bhikkhūhi yācito -

Atīte cūladhanuggahapaṇḍitakāle takkasilāyaṃ disāpāmokkhassa ācariyassa santike sippaṃ uggahetvā tena tuṭṭhena dinnaṃ dhītaraṃ ādāya bārāṇasiṃ gacchantassa ekasmiṃ aṭavimukhe ekūnapaññāsāya kaṇḍehi ekūnapaññāsacore māretvā kaṇḍesu khīṇesu coraṇṭhakaṃ gahetvā bhūmiyaṃ pādetvā, “bhadde, asmiṃ āharā”ti vutte tāya taṅkhaṇaṃ diṭṭhacore sinehaṃ katvā corassa hatthe asitharuṃ ṭhapetvā corena dhanuggahapaṇḍitassa māritabhāvaṃ āvikatvā corena ca taṃ ādāya gacchantena “mampi esā aññaṃ disvā attano sāmikaṃ viya mārāpessati, kiṃ me imāyā”ti ekaṃ nadiṃ disvā orimatīre taṃ ṭhapetvā tassā bhaṇḍakaṃ ādāya “tvaṃ idheva hohi, yāvāhaṃ bhaṇḍikaṃ uttāremi”ti tattheva taṃ pahāya gamanabhāvañca āvikatvā -

“Sabbam bhaṇḍaṃ samādāya, pāraṃ tiṇṇosi brāhmaṇa;
Paccāgaccha lahuṃ khippaṃ, mampi tārehi dānito.

“Asanthutaṃ maṃ cirasanthutena,
Nimīni bhotī addhuvaṃ dhuvena;
Mayāpi bhotī nimineyya aññaṃ,
Ito ahaṃ dūratarāṃ gamissaṃ.

“Kāyaṃ eḷagalāgumbe, karoti ahuhāsiyaṃ;
Nayīdha naccaṃ vā gītaṃ vā, tāḷaṃ vā susamāhitaṃ;
Anamhikāle susoṇi, kiṃ nu jagghasi sobhane.

“Siṅgāla bāla dummedha, appapaññosi jambuka;
Jīno macchañca pesiñca, kapaṇo viya jhāyasi.

“Sudassaṃ vajjamaññesaṃ, attano pana duddasaṃ;
Jīnā patiñca jārañca, mañña tvaññaeva jhāyasi.

“Evametaṃ migarāja, yathā bhāsasi jambuka;
Sā nūnāhaṃ ito gantvā, bhattu hessaṃ vasānugā.

“Yo hare mattikaṃ thālaṃ, kaṃsathālampi so hare;
Katañceva tayā pāpaṃ, punapevaṃ karissasī”ti. -

Imaṃ pañcakanipāte cūḷadhanuggahajātakam vitthāretvā “tadā
cūḷadhanuggahapaṇḍito tvaṃ ahosi, sā itthī etarahi ayaṃ kumārikā, siṅgālarūpena
āgantvā tassā niggahakārako sakko devarājā ahamevā”ti vatvā “evaṃ sā itthī
taṃmuhuttadiṭṭhake ekasmiṃ sinehena sakalajambudīpe aggapaṇḍitaṃ jīvitā
voropesi, taṃ itthiṃ ārabba uppannaṃ tava taṇhaṃ chinditvā viharāhi bhikkhū”ti
taṃ ovaditvā uttarimpi dhammaṃ desento imā dve gāthā abhāsi -

349. “Vitakkamathitassa jantuno,
Tibbarāgassa subhānupassino;
Bhiyyo taṇhā pavaḍḍhati,
Esa kho daḷhaṃ karoti bandhanaṃ.

350. “Vitakkūpasame ca yo rato,
Asubhaṃ bhāvayate sadā sato;
Esa kho byanti kāhiti,
Esa checchati mārabandhana”nti.

Tattha vitakkamathitassāti kāmavitakkādīhi vitakkehi nimmathitassa. Tibbarāgassāti
bahalarāgassa. Subhānupassinoti itṭhārammaṇe subhanimittagāhādivasena
vissatṭhamānasatāya subhanti anupassantassa. Taṇhāti evarūpassa jhānādīsu
ekampi na vaḍḍhati, atha kho chadvārikā taṇhāyeva bhiyyo vaḍḍhati. Esa khoti eso
puggalo taṇhābandhanaṃ daḷhaṃ suthiraṃ karoti. Vitakkūpasameti
micchāvitakkādīnaṃ vūpasamasāṅkhāte dasasu asubhesu paṭhamajjhāne. Sadā
satoti yo ettha abhirato hutvā niccaṃ upaṭṭhitasatitāya sato taṃ asubhajhānaṃ
bhāveti. Byanti kāhitīti esa bhikkhu tīsu bhavesu uppajjanakaṃ taṇhaṃ vigatantaṃ
karissati. Mārabandhananti eso tebhūmakavaṭṭasaṅkhātāṃ mārabandhanampi
chindissatīti attho.

Desanāvasāne so bhikkhu sotāpattiṃphale patiṭṭhahi, sampattānampi sātthikā
dhammadesanā ahoṣīti.

Cūḷadhanuggahapaṇḍitavatthu sattamaṃ.

8. Māravatthu

351-352. Niṭṭhaṅgatoti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto māraṃ
ārabba kathesi.

Ekadivasañhi vikāle sambahulā therā jetavanavīhāraṃ pavisitvā rāhulattherassa
vasanaṭṭhānaṃ gantvā taṃ utṭhāpesuṃ. So aññattha vasanaṭṭhānaṃ apassanto
tathāgatassa gandhakuṭiyā pamukhe nipajji. Tadā so āyasmā arahattaṃ patto
avassikova hoti. Māro vasavattibhavane ṭhitoyeva taṃ āyasmantaṃ
gandhakuṭipamukhe nipannaṃ disvā cintesi - “samaṇassa gotamassa rujanakaaṅgulī
bahi nipanno, sayaṃ antogandhakuṭiyaṃ nipanno, aṅguliyā pīḷiyamānāya sayampi
pīḷito bhavissatī”ti. So mahantaṃ hatthirājajavaṇṇaṃ abhinimminivā āgamma
soṇḍāya therassa matthakaṃ parikkhipitvā mahantena saddena koñcanādaṃ ravi.

Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyya”nti.

Tattha sabbābhibhūti sabbesaṃ tebhūmakadhammānaṃ abhibhavanato sabbābhibhū. Sabbavidūti viditasabbacatubhūmakadhammo. Sabbesu dhammesūti sabbesupi tebhūmakadhammesu taṇhādiṭṭhīhi anūpalitto. Sabbañjahoti sabbe tebhūmakadhamme jahitvā ṭhito. Taṇhakkhaye vimuttoti taṇhakkhayante uppādite taṇhakkhayasaṅkhāte arahatte asekhāya vimuttiyā vimutto. Sayaṃ abhiññāyāti abhiññeyyādibhede dhamme sayameva jānitvā. Kamuddiseyyanti “ayaṃ me upajjhāyo vā ācariyo vā”ti kaṃ nāma uddiseyyanti.

Desanāvasāne upako ājīvako tathāgatassa vacanaṃ nevābhinandi, na paṭikkosi. Sīsaṃ pana cāletvā jivhaṃ nillāletvā ekapadikamaggaṃ gahetvā aññataraṃ luddakanivāsanaṭṭhānaṃ agamāsīti.

Upakājīvavattthu navamaṃ.

10. Sakkapañhavatthu

354. Sabbadānanti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto sakkam devarājānaṃ ārabha kathesi.

Ekasmiñhi samaye tāvatiṃsadevaloke devatā sannipatitvā cattāro pañhe samuṭṭhāpesuṃ “kataraṃ dānaṃ nu kho dānesu, kataro raso rasesu, katarā rati ratīsu jeṭṭhakā, taṇhakkhayova kasmā jeṭṭhakoti vuccatī”ti? Te pañhe ekā devatāpi vinicchituṃ nāsakkhi. Eko pana devo ekaṃ devaṃ, sopi aparanti evaṃ aññamaññaṃ pucchantaṃ dasasu cakkavāḷasahassesu dvādasa saṃvaccharāṇi vicariṃsu. Ettakenāpi kālena pañhānaṃ atthaṃ adisvā dasasahassacakkavāḷadevatā sannipatitvā catunnaṃ mahārājānaṃ santikaṃ gantvā “kiṃ, tātā, mahādevatāsannipāto”ti vutte “cattāro pañhe samuṭṭhāpetvā vinicchituṃ asakkontā tumhākaṃ santikaṃ āgatamhā”ti. “Kiṃ pañhaṃ nāmetaṃ, tātā”ti. “Dānarasaratīsu katamā dānarasaratī nu kho seṭṭhā, taṇhakkhayova kasmā seṭṭho”ti ime pañhe vinicchituṃ asakkontā āgatamhāti. Tātā, mayampi imesaṃ atthe na jānāma, amhākaṃ pana rājā janasaḥsena cintite atthe cintetvā taṅkhaṇeneva jānāti, so amhehi paññāya ca puññaṇa ca viṣiṭṭho, etha, tassa santikaṃ gacchāmāti tameva devagaṇaṃ ādāya sakkassa devarañño santikaṃ gantvā tenāpi “kiṃ, tātā, mahanto devasannipāto”ti vutte tamatthaṃ ārocesuṃ. “Tātā, imesaṃ pañhānaṃ atthaṃ aññopi jānituṃ na sakkoti, buddhavisayā hete. Satthā panetarahi kaṃ viharatī”ti pucchitvā “jetavane”ti sutvā “etha, tassa santikaṃ gamissāmā”ti devagaṇena saddhiṃ rattibhāge sakalaṃ jetavanaṃ obhāsetvā satthāraṃ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṃ ṭhito “kiṃ, mahārāja, mahatā devasaṅghena āgatosī”ti vutte, “bhante, devagaṇena ime nāma pañhā samuṭṭhāpitā, añño imesaṃ atthaṃ jānituṃ samattho nāma natthi, imesaṃ no atthaṃ pakāsethā”ti āha.

Satthā “sādhu mahārāja, mayā hi pāramiyo pūretvā mahāpariccāge pariccajitvā tumhādisānaṃ kaṅkhaçchedanattameva sabbaññutaññaṇaṃ paṭividdhaṃ, tayā pucchitapañhesu hi sabbadānānaṃ dhammadānaṃ seṭṭhaṃ, sabbarasānaṃ dhammaraso seṭṭho, sabbaratīnaṃ dhammarati seṭṭhā, taṇhakkhayo pana arahattaṃ sampāpakattā seṭṭhoyevā”ti vatvā imaṃ gāthamāha -

354. “Sabbadānaṃ dhammadānaṃ jināti,
Sabbarasaṃ dhammaraso jināti;

Sabbaratiṃ dhammarati jināti,
Taṇhakkhaya sabbadukkhaṃ jinātī”ti.

Tattha sabbadānaṃ dhammadānanti sacepi hi cakkavāḷagabbhe yāva brahmalokā nirantaraṃ katvā sannisinnānaṃ buddhapaccekabuddhakhīṇāsavānaṃ kadaliḡabbhasadisāni cīvarāni dadeyya, tasmīṃ samāgame catuppadikāya gāthāya katānumodanāva seṭṭhā. Tañhi dānaṃ tassā gāthāya soḷasiṃ kalaṃ nāgghati. Evaṃ dhammassa desanāpi vācanampi savanampi mahantaṃ. Yena ca puggalena bahūnaṃ taṃ dhammassavanaṃ kāritaṃ, tasseva ānisaṃso mahā. Tathārūpāya eva parisāya paṇītaṇḍapātassa patte pūretvā dinnadānatopi sappitelādīnaṃ patte pūretvā dinnabhesajjadānatopi mahāvihārasadisānaṃ vihārānañca lohapaśādasadisānañca pāsādānaṃ anekāni sataśahassāni kāretvā dinnasenāsanadānatopi anāthapaṇḍikādīhi vihāre ārabbha katapariccāgatopi antamaso catuppadikāya gāthāya anumodanāvasenāpi pavattitaṃ dhammadānameva varaṃ seṭṭhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Evarūpāni hi puññāni karontā dhammaṃ sutvāva karonti, no asutvā. Sace hi ime sattā dhammaṃ na suṇeyyūṃ, uḷuṅkamattaṃ yāgumpi kaṭacchumattaṃ bhattampi na dadeyyūṃ. Iminā kāraṇena sabbadānehi dhammadānameva seṭṭhaṃ. Apica ṭhapetvā buddhe ca paccekabuddhe ca sakalakappaṃ deve vassante udakabindūni gaṇetuṃ samatthāya paññāya samannāgatā sārīputtādayopi attano dhammatāya sotāpattiphalādīni adhigantuṃ nāsakkhiṃsu, assajittherādīhi kathitadhammaṃ sutvā sotāpattiphalaṃ sacchikariṃsu, satthu dhammadesanāya sāvakaṇāmiññaṃ sacchikariṃsu. Imināpi kāraṇena, mahārāja, dhammadānameva seṭṭhaṃ. Tena vuttaṃ - “sabbadānaṃ dhammadānaṃ jinātī”ti.

Sabbe pana gandharasādayopi rasā ukkaṃsato devatānaṃ sudhābhojanarasopi saṃsāraṇaṃ pātetvā dukkhānubhavanasseva paccayo. Yo panesa sattatīṃsabodhipakkhiyadhammasaṅkhāto ca navālokuttaradhammasaṅkhāto ca dhammaraso, ayameva sabbarasānaṃ seṭṭho. Tena vuttaṃ - “sabbarasaṃ dhammaraso jinātī”ti. Yāpesā puttaraṭṭhīratidhanaratiṭṭhiratinaccagītavādītādiratipabhedā ca anekappabhedā ratī, sāpi saṃsāraṇaṃ pātetvā dukkhānubhavanasseva paccayo. Yā panesa dhammaṃ kathentassa vā suṇantassa vā vācentassa vā anto uppaḷḷamānā pīti udaggaḃhāvaṃ janeti, assūni pavatteti, lomahaṃsaṃ janeti, sāyaṃ saṃsāraṇaṃ antaṃ katvā arahattaṇāriyosānā hoti. Tasmā sabbaratīnaṃ evarūpā dhammaratiyeṇa seṭṭhā. Tena vuttaṃ - “sabbaratiṃ dhammarati jinātī”ti taṇhakkhaya pana taṇhāya khayante uppannaṃ arahattaṃ sakalassaṇāpi vaṭṭadukkhassa abhibhavanato sabbaseṭṭhameva. Tena vuttaṃ - “taṇhakkhaya sabbadukkhaṃ jinātī”ti.

Evaṃ satthari imissā gāthāya atthaṃ kathenteyeva caturāsītiyā paṇasahassānaṃ dhammābhisamayo ahoṣi. Sakkopi satthu dhammakathaṃ sutvā satthāraṃ vanditvā evamāha - “bhante, evaṃjeṭṭhake nāma dhammadāne kimatthaṃ amhākaṃ pattiṃ na dāpetha, ito paṭṭhāya no bhikkhusaṅghassa kathetvā pattiṃ dāpetha, bhante”ti. Satthā tassa vacanaṃ sutvā bhikkhusaṅghaṃ sannipātetvā, “bhikkhave, ajjādiṃ katvā mahādhammassavanaṃ vā pākatiḡadhammassavanaṃ vā upanīsinnaḡkathaṃ vā antamaso anumodanampi kathetvā sabbasattānaṃ pattiṃ dadeyyāthā”ti āha.

Sakkapañhavatthu dasamaṃ.

11. Aputtakaseṭṭhivatthu

355. Hananti bhogāti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto aputtakaseṭṭhiṃ nāma ārabba kathesi.

Tassa kira kālakiriyaṃ sutvā rājā pasenadi kosalo “aputtakaṃ sāpateyyaṃ kassa pāpuṇātī”ti pucchitvā “rañño”ti sutvā sattahi divasehi tassa gehato dhanam rājakulaṃ abhiharāpetvā satthu santikaṃ upasaṅkamtvā “handa kuto nu tvaṃ, mahārāja, āgacchasi divādivassā”ti vutte “idha, bhante, sāvattiyaṃ seṭṭhi, gahapati, kālakato, tamahaṃ aputtakaṃ sāpateyyaṃ rājantepuraṃ abhiharitvā āgacchāmi”ti āha. Sabbaṃ sutte āgatanayeneva veditabbaṃ.

So kira suvaṇṇapāṭiyā nānaggarasabhojane upanīte “evarūpaṃ nāma manussā bhuñjanti, kiṃ tumhe mayā saddhiṃ imasmiṃ gehe keḷiṃ karoṭhā”ti bhojane upaṭṭhite leḍḍudaṇḍādīhi paharitvā palāpetvā “idaṃ manussānaṃ bhojana”nti kaṇājakaṃ bhuñjati biḷaṅgadutiyaṃ. Vatthayānachattesupi manāpesu upaṭṭhāpitesu te manusse leḍḍudaṇḍādīhi paharanto palāpetvā sāṇāni dhāreti, jajjararathakena yāti paṇṇachattakena dhāriyamānenāti evaṃ rañña ārocite satthā tassa pubbakammaṃ kathesi.

Bhūtapubbaṃ so, mahārāja, seṭṭhi, gahapati, tagarasikhiṃ nāma paccekabuddhaṃ piṇḍapātena paṭipādesi. “Detha samaṇassa piṇḍa”nti vatvā so uttāyāsanaṃ pakkāmi. Tasmīṃ kira assaddhe bāle evaṃ vatvā pakkante tassa bhariyā saddhā pasannā “cīrassaṃ vata me imassa mukhato ‘dehī’ti vacanaṃ sutam, ajja mama manorathaṃ pūrentī piṇḍapātaṃ dassāmi”ti paccekabuddhassa pattaṃ gahetvā paṇṭabhojanassa pūretvā adāsī. Sopi nivattamāno taṃ disvā “kiṃ, samaṇa, kiñci te laddha”nti pattaṃ gahetvā paṇṭapiṇḍapātaṃ disvā vippaṭisārī hutvā evaṃ cintesi - “varametaṃ piṇḍapātaṃ dāsā vā kammakarā vā bhuñjeyyūṃ. Te hi imaṃ bhuñjitvā mayhaṃ kammaṃ karissanti, ayaṃ pana gantvā bhuñjitvā niddāyissati, naṭṭho me so piṇḍapāto”ti. So bhātu ca pana ekaputtakaṃ sāpateyyassa kāraṇā jīvītā voropesi. So kirassa aṅguḷiṃ gahetvā vicaranto “idaṃ mayhaṃ pitusantakaṃ yānakaṃ, ayaṃ tassa goṇo”tiādīni āha. Atha naṃ so seṭṭhi “idāni tāvesa evaṃ vadeti, imassa pana vuḍḍhippattakāle imasmiṃ gehe bhoge ko rakkhissatī”ti taṃ araṇṇaṃ netvā ekasmiṃ gacchamūle gīvāya gahetvā mūlakandaṃ viya gīvaṃ phāletvā māretvā tattheva chaḍḍesi. Idamassa pubbakammaṃ. Tena vuttaṃ -

“Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi, gahapati, tagarasikhiṃ paccekabuddhaṃ piṇḍapātena paṭipādesi, tassa kammaṃ vipākena sattakkhattuṃ sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajji, tasseeva kammaṃ vipākāvesesena imissāyeva sāvattiyaṃ sattakkhattuṃ seṭṭhittaṃ kāresi. Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi, gahapati, datvā pacchā vippaṭisārī ahosi ‘varametaṃ piṇḍapātaṃ dāsā vā kammakarā vā bhuñjeyyū’nti, tassa kammaṃ vipākena nāssuḷārāya bhattachogāya cittaṃ namati, nāssuḷārāya vatthabhogāya, nāssuḷārāya yānabhogāya, nāssuḷārāya pañcannaṃ kāmagaṇānaṃ bhogāya cittaṃ namati. Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi, gahapati, bhātu ca pana ekaputtaṃ sāpateyyassa kāraṇā jīvītā voropesi, tassa kammaṃ vipākena bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccittha, tasseeva kammaṃ vipākāvesesena idaṃ sattamaṃ aputtakaṃ sāpateyyaṃ rājakosaṃ paveseti. Tassa kho pana, mahārāja, seṭṭhissa gahapatissa purāṇaṇca puññaṃ parikkhīṇaṃ, navaṇca puññaṃ anupacitaṃ. Ajja pana, mahārāja, seṭṭhi, gahapati, mahārōruve niraye paccatī”ti.

Rājā satthu vacanaṃ sutvā “aho, bhante, bhāriyaṃ kammaṃ, ettake nāma bhoge vijjamāne neva attanā paribhuñji, na tumhādisse buddhe dhuravihāre viharante puññakammaṃ akāsī”ti āha. Satthā “evametaṃ, mahārāja, dummedhapuggalā nāma bhoge labhitvā nibbānaṃ na gavesanti, bhoge nissāya uppannataṇhā panete dīgharattaṃ hanatī”ti vatvā imaṃ gāthamāha -

355. “Hananti bhogā dummedhaṃ, no ca pāragavesino;
Bhogataṇhāya dummedho, hanti aññeva attana”nti.

Tattha no ca pāragavesinoti ye pana nibbānapāragavesino puggalā, na te bhogā hananti. Aññeva attananti bhoge nissāya uppannāya taṇhāya duppañño puggalo pare viya attānameva hanatīti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇiṃsūti.

Aputtakaseṭṭhivatthu ekādasamaṃ.

12. Aṅkuravatthu

356-359. Tiṇadosānīti imaṃ dhammadesanaṃ satthā paṇḍukambasilāyaṃ viharanto aṅkuraṃ ārabba kathesi. Vatthu “ye jhānappasutā dhīrā”ti gāthāya vitthāritameva. Vuttañhettaṃ tattha indakaṃ ārabba. So kira anuruddhattherassa antogāmaṃ piṇḍāya pavittassa attano ābhataṃ kaṭacchumattakaṃ bhikkhaṃ dāpesi. Tadassa puññaṃ aṅkurena dasavassasahassāni dvādasayojanikaṃ uddhanapantiṃ katvā dinnadānato mahapphalataraṃ jātaṃ. Tasmā evamāha. Evaṃ vutte satthā, “aṅkura, dānaṃ nāma viceyya dātuṃ vaṭṭati, evaṃ taṃ sukhette suvuttabījaṃ viya mahapphalaṃ hoti. Tvaṃ pana tathā nākāsi, tena te dānaṃ na mahapphalaṃ jāta”nti imamatthaṃ vibhāvento -

“Viceyya dānaṃ dātabbaṃ, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ;
Viceyya dānaṃ sugatappasatthaṃ,
Ye dakkhiṇeyyā idha jīvaloke;
Etesu dinnāni mahapphalāni,
Bījāni vuttāni yathāsukhette”ti. -

Vatvā uttarimpi dhammaṃ desento imā gāthā abhāsi -

356. “Tiṇadosāni khattāni, rāgadosā ayaṃ pajā;
Tasmā hi vītarāgesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

357. “Tiṇadosāni khattāni, dosadosā ayaṃ pajā;
Tasmā hi vītadosesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

358. “Tiṇadosāni khattāni, mohadosā ayaṃ pajā;
Tasmā hi vītamohesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

359. “Tiṇadosāni khattāni, icchādosā ayaṃ pajā;
Tasmā hi vigaticchesu, dinnaṃ hoti mahapphala”nti.

Tattha tiṇadosānīti sāmākādīni tiṇāni utṭhahantāni pubbaṇṇāparaṇṇāni khattāni dūsentī, tena tāni na bahuphalāni honti. Evaṃ sattānampi anto rāgo uppajjanto satte dūsetī, tena tesu dinnaṃ mahapphalaṃ na hoti. Khīṇāsavesu dinnaṃ pana

mahapphalaṃ hoti. Tena vuttaṃ -

“Tiṇadosāni khattāni, rāgadosā ayaṃ pajā;
Tasmā hi vītarāgesu, dinnaṃ hoti mahapphala”nti. -

Sesagāthāsupi eseva nayo.

Desanāvasāne añkuro ca indako ca sotāpattiphale paṭiṭṭhahiṃsu, sampattānampi
sātthikā dhammadesanā ahoṣīti.

Añkuravatthu dvādasamaṃ.

Taṇhāvaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Catuvīsatimo vaggo.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους. 24. Το κεφάλαιο για την επιθυμία έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org